

ISSN 1300-4689

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

YIL: 22

SAYI: 260

AGUSTOS

1999

• Göçer, Ali (1999). Çocuk ve Kliniği, Erciyes, 260, 27-28.

Çocuk ve Ninni

Ali GÖÇER*

Ninni, çocukları uyutmak için - genellikle anneleri tarafından söylenen manzum ürünlerdir. Ninniler çoklukla dörtlükler halinde iseler de, ölçüsüz ve kâfiyesiz söylenen ninniler de görülmektedir.

İlk bakışta basitmiş gibi görünen bu küçük hacimli ürünler, üzerinde biraz düşünüldüğünde,engin duyguları çağrıştırdığı farklı farklı âlemlere kapılar araladığı farkedilir. Ninni; daha dünyâya gelişin veya dünyâda bulunuşun ilk aylarında, annenin çocuğuna tattırdığı ilk ceşni, çocuğuna verdiği ilk mesaj, belki de onunla imzaladığı bir gizli anlaşmadır.

Onlar "laf olsun, torba dolsun" bâbından söylenen ve çocuğu avutmaya yarayan lâf kalabalığından ibâret değildir. Ninniler; çocuğun ileriki yıllarında sâhip olacağı sevgi ve güven duygusunun mayası, çocuğu mutluluklarla buluşturan efsunlu sözler yumağıdır.

Anneler, yanık ses tonuyla çocuklarına söyledikleri bu ninniler vâsıtasıyla kimi zaman acısını unuttur; kimi zaman hasret dolu yüreğine teseli katar; kimi zaman da bebeğiyle de bir sırdaş gibi dertleşip içini boşaltarak ferahlar. Çocuk onun için sevgi kaynağıdır; mutluluğa açılan kapıdır. Arif Nihat Asya, "Çocuk" adlı şiirinde şu mısralarla bunu ne de güzel ortaya koymaktadır:

"Mırıl mırıl
Ninni bilmezdi dudaklar
Sen olmasan.
Ve soğurdu, yavrum, kucaklar
Sen olmasan.

M.İlyas Subaşı, "Ana" adlı şiirinde, annenin yavrusunu kucığına alıp ninniler söylemesini, her şeyiyle hayatını ona adamasını; çocuğun da o yanık sese, o içten ezgiye olan ihtiyaç ve ilgisini veciz bir şekilde dile getirmiştir:

Tomurcuk duygulardadır zaman,
Sürünür çocuk annesinin sesine.
Verir ömrünü şefkat harmanı kadın,
Yavrusunun biricik büsesine.

A.Göçer "Sevgi Tomurcukları" adlı şiirinde çocuk-suz yuvayı, yine onlara seslenerek:

"Yaya kalır sevgiler,
Yuvada sen olmasan.
Saksılar mahzun durur,
Buket buket dolmasan"

mısraları ile ifâde ederken; Bestami Yazgan'da çocuklu evlerdeki ortamın nasıl gerektiğini (çocukların ağzından) şöyle dile getirmektedir;

Ne atari isterim,
Ne şu müzik setini.
Sıcacık bir yuvanın,
Çekerim hasretini.

Talih kuşu olsa da
Başımda altın tacım,
Can babam, gül annemin
Şefaketine muhtacım.

Anne için vazgeçilmez bir unsur olan çocuk; âilesi için olduğu kadar, yarının büyükleri olarak, toplum için de büyük önem taşımaktadır. Şâir:

"Kim demişki çocuk küçük bir şeydir,
Belki çocuk en büyük şeydir."

diyerek, çocuğun değerini ne güzel ifâde etmektedir. Hal böyle olunca, anneleri tarafından o küçük yavrulara ne denli içli ve güzel ninniler söylenecektir. Şimdi Kayseri'nin Kıranardı ve Hisarcık yöresinde söylenen ninnilerden birkaç örnek görelim:

Dağlara kurdum salıncak,
Eline verdim oyuncak,
Dağların kokusu gelmiş,
Bunun da uykusu gelmiş, ee, ee, ee, e.

Elekçiler gelsin elek alayım,
Sallaya sallaya toprak eleyim,
Ben de kuzumu içine beleyim,
Nenni yavrum, nenni nenni nenni oy!

Nenni diyecek yüreğim yok
Sallayacak bileğim yok
Sana Hak'tan dileğim çok
Nenni yavrum, nenni nenni nenni oy.

Enginlerde olur kuyu,
Yükseklerden gelir suyu,
Ninni diyim yavrum uyu,
Uyu yavrum ninni ninni.

Hisarcık'ta, bu ninninin erkek ve kız çocuklarına ayrı ayrı söylenen diğer bölümleri de şöyledir:

Ninni diyim neler olur,
Gül açılır bahar olur,
Yavrum büyük şahân olur,
Büyü yavrum ninni ninni.

Ninni desem ne hâl olur,
Güller açar bahar olur,
Ben kızıma gül diyemem,
Gülün ömrü ne az olur,
Uyusun da büyüsün nini.

Nenni nenni adası
Kalmadı oğlumun dadası,
Oğlum yesin büyüsün,
Tıptış tıptış yürüsün,
Nenni, nenni...

Anadolu kadınının çocuğunun büyütmek için gösterdiği fedakârlık, onun yavrusu için hayatını ortaya koyması, halısını, kilimini onun için yorgan yapması takdire şayan bir davranıştır. Hisarcık'ta söylenen şu ninniler annenin bu konudaki özverisini ne de güzel ortaya koyuyor:

Sallaya sallaya kolum şişti,
Kolumdan kolcağım düştü,
Zalim baban dağı aştı,
Ninni yavrum ninni.

Yük dibine yerini ettim,
Üstüne de halılar örttüm,
Ben de seni gücün² büyüttüm,
Ninni yavrum ninni ninni.³

Hayatları konup göçme esasına dayana yörüklerin kadınları tarafından söylenen şu nennilerde de aynı özverinin varlığını görmekteyiz:

Sardım ala kilimime,
Aldım kuzumu belime,
Katar ipin ver elime,
Gidelim yavrum neen neen,
Aşalım dağları hemen.

Kara çadır dört direkli,
Kuzum höllükten bekleli,
Böyü oğlum yiğit ol da
Dolan kadife yelekli
Uyusun da yavrum neen neen.
Büyüsün de yavrum neen neen.⁴

Ön devesi kahve yüklü,
Arkasında sabun yüklü,
Benim yavrumun babası,
Saltanatlı samur kürklü.
Nenni deyim uyusun yavrum,
Sallayım da büyüsün yavrum.

Dağlarda biter güneyik,
Kokusu canlara ilâyık,
Ben de yavruma halayık,
Halayığın olayım neenni,
Kölen olayım neenni⁵.

Çalışmamızı "Sevgi Tomurcukları" adlı şiirimizden (bu çocuklara, diğeri büyüklere söylenmiş) iki dördlük-
tamamlayalım:

Cennette koku çocuk,
Kalbimde doku çocuk,
O sevgi şarkısını
Bülbül ol şaki çocuk.

Çiçekler suyu sever,
Çocuklar da ninniyl.
Sevginizi onlardan
Esirgemeyin e mi?

- 1- Kıranardı İlköğretim Okulu öğretmeni Ayla Göçer'in derlemelerinden alınmıştır.
 - 2- Gücün: zorlukla, güçlüklerle.
 - 3- Hisarcık'ta söylenildiği ifade edilen ninnileri öğrencim Emel Köküm annesinden derlemiştir.
 - 4- Ümmü Göçer, 945 Yahyalı doğumlu. Okur-yazar değil.
 - 5- Ayşe Şahin, İlkokul mez. 1948 Doğanhisar doğumlu.
- * Erc. Üniv. Sos.Bil.Ens. yüksek lisans öğrencisi.

Oğul

İdris AYDIN

Acıyla sallanır zaman

Kırılan ben olurum oğul

Bosna'da Kudüs'te akar kan

Vurulan ben olurum oğul

Çilem var çekemez inan dünyâlar

Yok şimdi o eski güzel rüyâlar

Gün gün uzaklaşık hâtıralar

Savrulan ben olurum oğul

Gözümüzün önünde ölür bebeler

Birleşmiş Milletler hani neredeler

Gerçeğin üstüne çekilir perdeler

Verilen ben olurum oğul

Dilim anlatsa da doğru olanı

Bitmez dünyânın türlü yalanı

Kimse hesaba katmaz öleni

Yorulan ben olurum oğul.